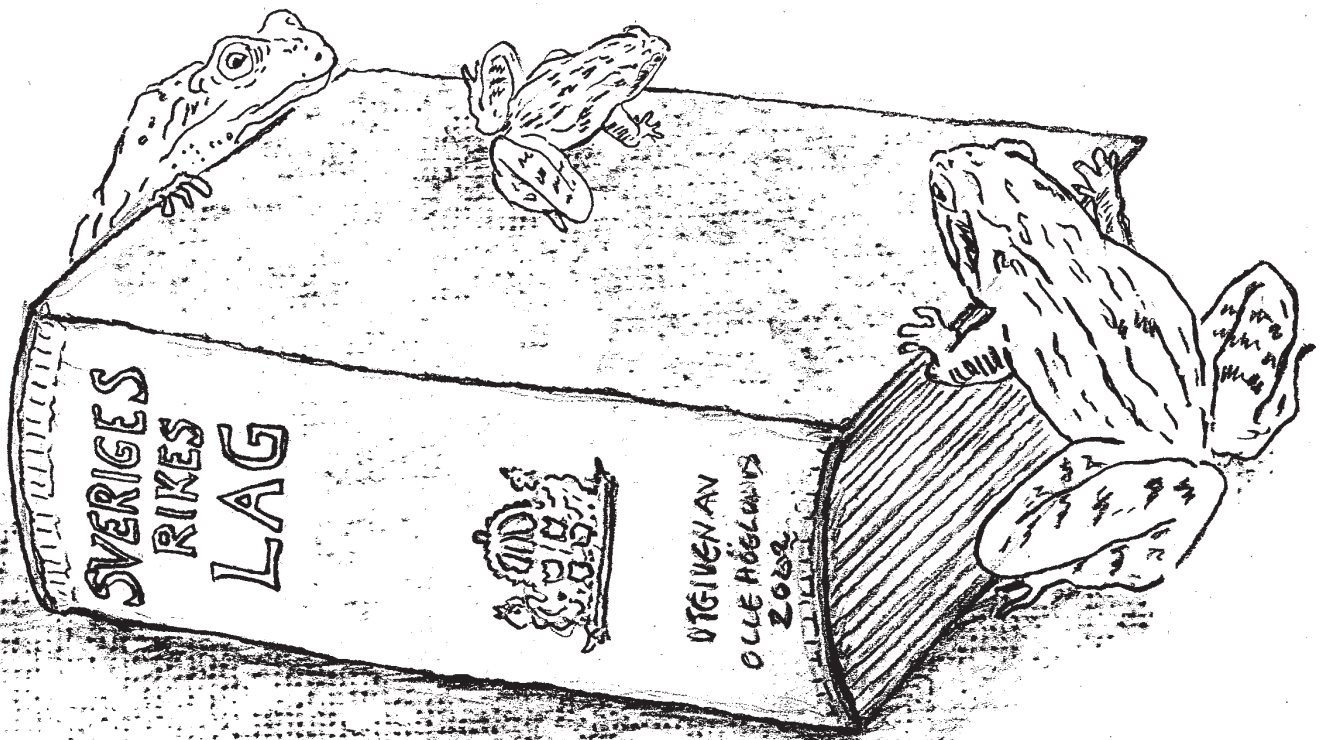

” Många grodor vid Örtjärn ”

**Naturskyddsföreningen
fick rätt
i överdomstol**

Hållbart - enbart en fasad?

”Hållbar utveckling” har blivit ett nyckelbegrepp i politik och samhällsplanering. Ett ”portalord” som används som sammanfattning för mål och beskrivning av framtidens utveckling. Men vad döljer sig bakom de fagra orden, är det bara en fasad liknande den ”ekologiska grundsyn” som samhällsplaneringen sagt sig omfattas av under några decenier tillbaka? Ser man på kommunens nya översiktsplan (ÖP) så framgår att kommunens planering skall ”utgå från principer för hållbar utveckling”. Något som enligt ÖP:n innebär att ”förbrukningen av ändliga resurser inte kan fortgå som idag”. En granskning av ÖP:n visar dock snabbt att det är samma gamla exploaterings- och tillväxttänkande som styr. Samma tänkande som under hela 1900-talet varit tongivande och som drivit världen mot allt fler miljöproblem, resursförstörelse och utarmning. ÖP:n som av kommunen utmålas som ”grön” är i praktiken lika grå, om inte än gråare, som den varit tidigare. Storskalig exploatering och förstörelse av natur och naturresurser är och förblir grunden trots allt tal om ”Hållbar utveckling”. Det hela känns märkligt när man tänker på hur kommunen försöker utmåla sig som ”resursbevarande”, som ”grön” kommun, som värnare av naturen och som ”milleniekommun”. Samtidigt antar man planer och fattar politiska beslut som går på tvärs med detta och den ”Hållbara utveckling” man säger sig omfattas av. Bilderna går inte ihop, allt glider isär och i glipan mellan dessa bilder ser man hur förstörelsen av naturresurser och utarmningen av naturen fortsätter. Är allt bara en fasad och ett hyckleri eller tror man på de fagra orden man omger beslut och planer med? Ser man inte verkligheten? Naturskyddsföreningens arbete går bl a ut på att se bakom fasaderna och visa fram verkligheten, vad som egentligen händer i vår kommun utanför plankontor och församlingar. Vi vill ge naturen en röst och vi kämpar för dess mångfald av växter och djur. En mångfald som är själva grunden för vår egen existens. Kommunens senaste ÖP visar tyvärr att vårt arbete verkligen fortsatt behövs och att man inte kan luta sig tillbaks i tron att alla fagra ord och löften skall leda till den ”hållbara utveckling” som vi så väl behöver.....

Michael Nilsson
ordförande

**Vill Du bli medlem i Naturskyddsföreningen
- Ring 08/ 702 65 00 - Eller gå in på
www.naturskyddsforeningen.se**

Styrelse Naturskyddsföreningen i Härryda

Michael Nilsson Ordförande
Näsetvägen 16
435 39 Mölnlycke Tel: 031/ 989363
michael.nilsson@naturskyddsforeningen.se

Jan Hellenberg V Ordförande
Tubared Ekväg 9
430 63 Hindås Tel:0301/19004

Mats Sandberg Kassör
Banvägen 62
435 43 Pixbo Tel: 031/88 01 68

Christer Johansson Sekreterare
Råda Portar 74
435 32 Mölnlycke Tel:031/183241

Olavi Paldan
Ängsvägen 3
435 43 Pixbo Tel: 031/880447

Carin Nilsson
Näsetvägen 16
435 39 Mölnlycke Tel: 031/ 989363

Birgitta Karlsson
Mölnlycke

Styrelsesuppleanter:

Lars Berntsson
Stenliden 2
435 37 Mölnlycke

Sverker Steen
Gitarrvägen 1B
435 44 Mölnlycke Tel:031/884452

Sten Svantesson
St Håltetvägen 10
438 93 Landvetter Tel: 070/3095588

Naturskyddsföreningen i Härryda, som är en lokal krets av Svenska Naturskyddsföreningen, har ca 1000 medlemmar. Föreningens arbete bedrivs på ideell basis och leds av en styrelse som väljs varje år av medlemmarna.

© Där inget annat anges: Michael Nilsson

Naturskyddsföreningen fick rätt

- Sverige bröt mot EU-rätt och internationell konvention

Mark- och miljööverdomstolen har beslutat att gå på Naturskyddsföreningens linje och ger föreningen rätt att överklaga ett miljöbeslut vid Örtjärn i Mölnlycke. Domstolen hänvisar till EU-rätten och Århuskonvention vilket man menar att svensk lag står i strid med.

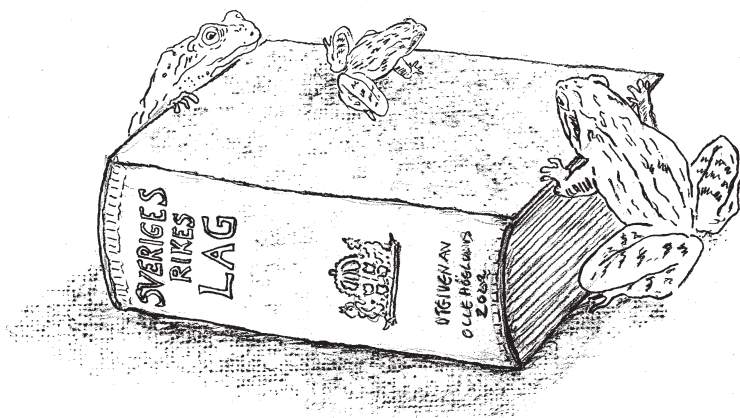
I januari 2012 överklagade Naturskyddsföreningen länsstyrelsens beslut att godkänna anläggande av dagvattendammar vid Örtjärns strand (se Härryda natur 1/12). I mars kom sedan Mark- och miljödomstolens (MMD) dom där domstolen avvisade överklagandet med hänvisning till att miljöorganisationer inte får överklaga tillsynsbeslut. Naturskyddsföreningen överklagade då till Mark- och miljööverdomstolen (MMÖD).

"Tveklöst" rätt att överklaga

I november kom MMÖD dom där man skriver att länsstyrelsens tillsynsbeslut "tveklöst är ett beslut som omfattas av artikel 9.3 i Århuskonventionen". Något som innebär att miljöorganisationer enligt domstolen skall ha rätt att "få till stånd en prövning av beslutets förenlighet med svensk miljölagstiftning." Domen är en s.k. vägledande dom vilket gör att den skall tillämpas av myndigheter och domstolar i liknande fall. Då målet även berör åkergroda, en av EU strikt skyddad art, så berörs även EU-rätten.

Miljöorganisationer får nu överklaga även "tillsynsbeslut"

Nu provas sakfrågorna

Efter domen i MMÖD har ärendet återförvisats till Mark- och miljödomstolen som nu har att pröva själva sakfrågorna:

- Har kommunen rätt att bygga dagvattendammar utan dispens enligt Artskyddsförordningen?
- Är länsstyrelsen skyldig att skydda den hotade bäcksländan?
- Måste naturundersökningar, MKB och alternativ tas fram?

Kommunen passade på att gräva!

Härryda kommun passade dock under hösten på att bygga de kritiserade och överklagade dagvattendammarna. Detta trots att den pågående rättsprocessen inte var klar. Naturskyddsföreningen värdjade till kommunalråden Annette Eiserman (m) och Mats Werner (s) om att avvakta men båda slog ifrån sig och menade att man hade tillstånd att bygga. Att tillståndet var överklagat och att mark- och miljööverdomstolen prövade frågan om vår rätt att överklaga brydde man sig inte om.

Länsstyrelse - kommun bestrider

I den pågående rättsprövningen bestrider både länsstyrelsen och kommunen Naturskyddsföreningens överklagande. Båda menar att åkergrodorna i området inte riskerar påverkas när lekogräver grävs ut och ersätts med reningsanläggningar för dagvatten. Man menar att reningsanläggningarna fungerar lika bra, om inte bättre, för grodorna.

Naturskyddsföreningen pekar på risk för skador på grodorna av föroreningar och att ingreppen i sig gör att det krävs dispens från artskyddsförordningen och därmed måste alternativ utredas. Dessutom måste större hänsyn/skydd ges till en rödlistad bäckslända i området.

Grodexpert stödjer vår bedömning

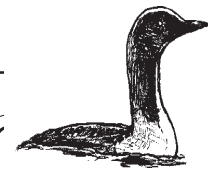
Naturskyddsföreningen har varit i kontakt med professor Claes Andréén, Sveriges kanske främsta grodexpert som säger att "Allmänt kan man nog säga att dagvattendammar i anslutning till vägar och bebyggelse inte är lämpliga lekplatser för amfibier." Professor Andréén hänvisar till att grodor har tunnt skinn och det finns stor risk att vattenföroreningar kan påverka dem negativt.

Viktig prövning trots grävning

Efter många turer så kommer nu till sist mark- och miljödomstolen att pröva vår överklagan. Tyvärr har kommunen redan genomfört de överklagade grävningarna. Detta trots värdjanden och oklarheter om man har rätt att gräva. Möjligen skulle, om Naturskyddsföreningen får rätt, man kunna tvingas återställa området men det är osäkert om det går. Frågan rymmer dock förutom skydd av höga naturvärden mer principiella och viktiga frågor kring hur prövningar skall gå till när exploateringar kommer i konflikt med höga naturvärden och skyddade/rödlistade arter.

Stor naturförstörelse i ÖP:n

Härryda kommun har antagit sin nya översiktsplan (ÖP). Detta trots stark kritik om att många värdefulla naturområden hotas som Yxsjöområdet, det kanske mest värdefulla och artrikaste området i hela kommunen.

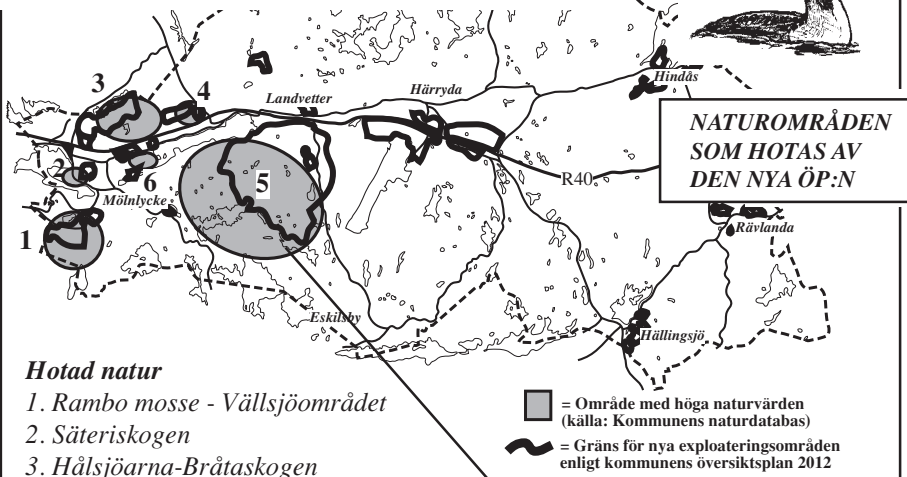
Trots löften om "hållbar utveckling" och bevarande av natur så klubbades i juni 2012 den kontroversiella planen igenom. Naturskyddsföreningen hade varnat för att förslaget hotade många värdefulla naturområden och över etthundra skyddsvärda arter. Föreningen hade även försökt få träffa kommunstyrelsen men politikerna sa nej. Man verkade inte vilja veta utan litade mer på tjänstemännens påstående att "I ett fåtal fall har exploatering föreslagits där höga naturvärden finns." (ur ÖP 2012). I själva verket är det precis tvärtom vilket Naturskyddsföreningens granskning visar (se kartan).

"I ett fåtal fall har exploatering föreslagits där höga naturvärden finns."

Översiktsplan ÖP 2012

Hot mot unikt naturområde

Om planen genomförs så hotas bl a Yxsjöområdet (5). Ett område som bedömts som kanske unikt för hela södra Sverige med en stor sammanhängande förekomst av naturskog, gammelskog, västlig taiga och gammal brandskog (Nolbrant 2008). Här finns över 30 olika rödlistade mossor, svampar, lavar, kärlväxter, insekter, fiskar, kräldjur och fåglar. Fågellivet är särskilt rikt med arter som tjäder, orre, fiskgäuse, bivråk, nattskärna, törnskata, mindre hackspett, tretåig hackspett, spillkråka, gröngöling, göktyta, entita, stjärtmes, talltita, nötkråka, törnskata, smålom, storlom, spurvuggla, duvhök, kricka, sparvhök, nötkråka, fisktärna, drillsnäppa, trana, korp, strömstare och forsärla. En rik mångfald som måste bevaras för att vi bl a skall kunna nå en "hållbar utveckling".

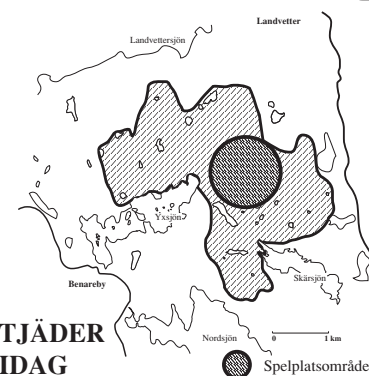
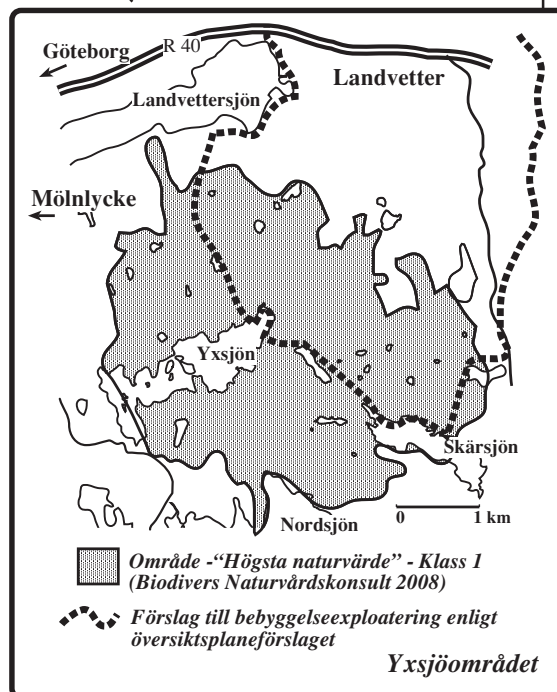
Hotad natur

1. Rambo mosse - Vällsjöområdet
2. Säteriskogen
3. Hålsjöarna-Bråtaskogen
4. Kärret - Fläskebo
5. Yxsjöområdet
6. Wendelsberg

Tjäder. Foto Leif Danielsson

Tjäder är en art som riskerar att helt försvinna i Yxsjöområdet om exploatering sker enligt den nya ÖP:n (se karta nedan).

VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?

En översiktsplan är en plan som redivisar kommunens långsiktiga inriktning när det gäller hur marken i kommunen skall användas. Planen är enbart rådgivande och sakinnehållet går ej att överklaga. Att politiker inte alltid följer antagen ÖP visar frågan kring "Landvetter Park" där fullmäktige gick emot ÖP:n och beslutade om detaljplan och byggnation. En detaljplan som senare upphävdes av regeringen bl a beroende på förekomst av tjäder, nattskärna, bred paljettdykare m.fl. arter. (se Härryda Natur 1/12).

Årsmöte och föredrag

Måndag 25 mars

Kl. 19.00

Mölnlycke kulturhus

Välkommen till Naturskyddsföreningen i Härrydas årsmöte som hålls i Mölnlycke kulturhus. Vi startar med årsmötesförhandlingar kl. 19.00 och därefter bjuds vi på föredrag om hyggesfritt skogsbruk. Välkomna!

Styrelsen

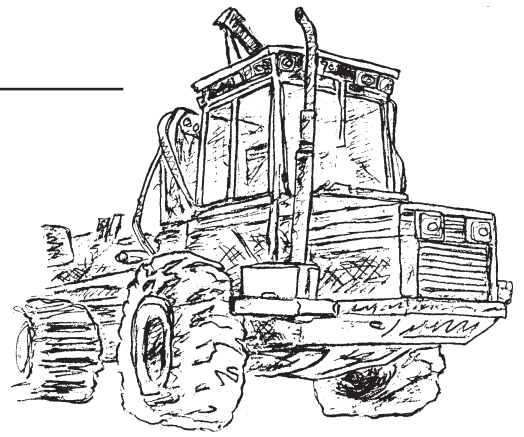
"Framtidens skogsbruk"

Måndag 25 mars

Kl. 20.00

Mölnlycke kulturhus

Kom och lyssna till Carl-Gustaf Lundgren från Jordens vänner som berättar om hyggesfritt skogsbruk. Är det en möjlighet för det framtida skogsbruket?

Föredraget hålls i samband med Naturskyddsföreningens årsmöte och börjar klockan 20.00.

Samarr. med Studieförbundet

"Naturens dag" vid Hårssjön

Söndag 7 april

Kl. 10.00 - 14.00

Hårssjön

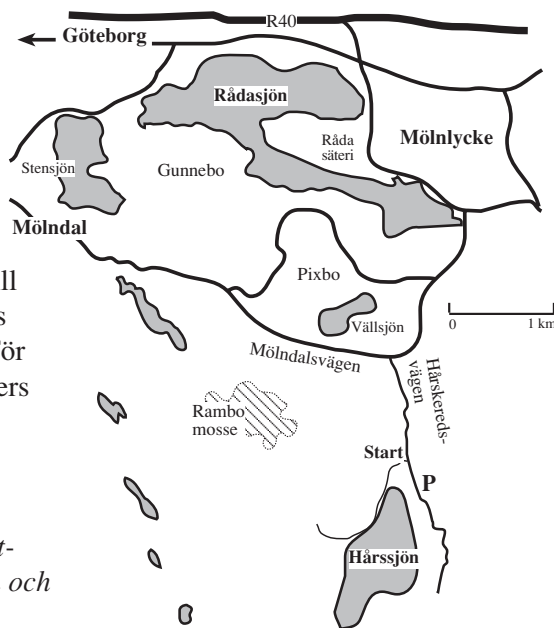
Natur- och familjedag vid Hårssjön (fd Hålsjön). Kom med och njut av det fina området och lär dig lite mer om naturen. Vi bjuder på något att äta, tipspromenad, guidad vandring och fågelskådning. Det finns även stationer där du kan lära dig mer om växter och djur.

Start vid bommen vid infarten till vägen som går norr om Hårssjön (se karta). Busshållplats finns på Mölnaldsvägen där Hårskeredsvägen går ned till Hårssjön. P-plats vid Annas ridcenter (öster om sjön). För mer info kontakta Per-Anders Svensson tel: 031-87 50 18

Samarrangemang mellan Naturskyddsföreningarna i Härryda och Mölnal, Västsvenska Entomologklubben och Studieförbundet

Några av deltagarna letar smådjur vid Naturens dag vid Hårssjön

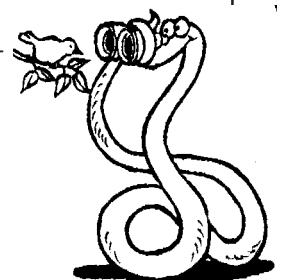

Hårssjön ligger söder om Mölnlycke. Via Mölnaldsvägen och Hårskeredsvägen hittar man till "Naturens dag".

Natursnokarna

Naturskyddsföreningen i Härryda planerar starta "Natursnokerverksamhet" för barn och föräldrar i kommunen. Är du intresserad hör av dig till: Janne Hellenberg Tel:0301/19004 jan.hellenberg@telia.com

Du kan läsa mer om Natursnokarna på Naturskyddsföreningens hemsida

Rädda "Råda Regnskog"

Vid Mölndalsån i Mölnlycke finns ett av våra mest värdefulla tätortsnära naturområden med ovanliga arter och skyddsvärda åmiljöer. Nu hotas dock den myllrande mångfalden av kommunala planer och exploateringar.

Det är Härryda kommun som vill fördjupa och bredda ån, avverka träd och anlägga dagvattendammar (B-G). Åtgärder som står i konflikt med mycket höga naturvärden då de planeras i ån och den sista resten av skyddsvärd strandnära åskog (A). Naturen här är sedan tidigare hårt trängd av vägar och byggnation. Trots det har en rik mångfald av djur och växter klamrat sig kvar. En fågelinventering år 2010 visade att det finns en rik fågelfauna med arter som mindre hackspett (NT), drillsnäppa (NT), göktyta (NT), enkelbeckasin, stare, gröngöling, stor-skrake och en mycket hög täthet av

Smal dammsnäcka

sångare (i nivå med Rya skog). Den rödlistade snäckan smal dammsnäcka (NT) finns rikligt i strandskogen tillsammans med snok, åkergröda och gropnate. I ån finns öring, lake (NT), ål (CR), kräftor och den sällsynta växten kalmus. Allt bildar en enhetsmiljö i och kring ån som är av mycket högt naturvärde. I en

inventering av Mölndalsåns vattensystem (Nolbrant 2012) pekas miljön ut som en av de värdefullaste längs hela Mölndalsån och som en typ av ånära översvämningsmiljö som är en av de mest hotade miljöerna i Sverige. Skogen vid ån finns med som prioriterad naturtyp (alluvial lövskog) i EU:s art- och habitatdirektiv och Sverige har ett särskilt ansvar att bevara naturtypen.

Grävningar och avverkning

De åtgärder man vill göra är att anlägga en dagvattendam vid B. Även i området mellan punkt C och D planeras avverkningar och grävningar för dagvattendammar. Vid E vill man kunna bredda och fördjupa ån. Även vid "Kulturhusparken" vill man avverka träden, gräva ur och bredda ån mellan punkt F och G. Det finns även framtida planer på en ny väg över ån (H).

Hot mot natur- och parkmiljö

Enligt kommunens egna utredningar framkommer att mycket värdefull natur riskerar förstöras och att arter kan försvinna. I den fågelinventering man gjort sägs att "fågellivet påverkas och förändras påtagligt med sannolik förlust av flera arter, bl a olika hackspettsarter t.ex. mindre hackspett (NT) och troligen även göktyta (NT)" (Ström 2011). Även förekomsten av den hotade arten

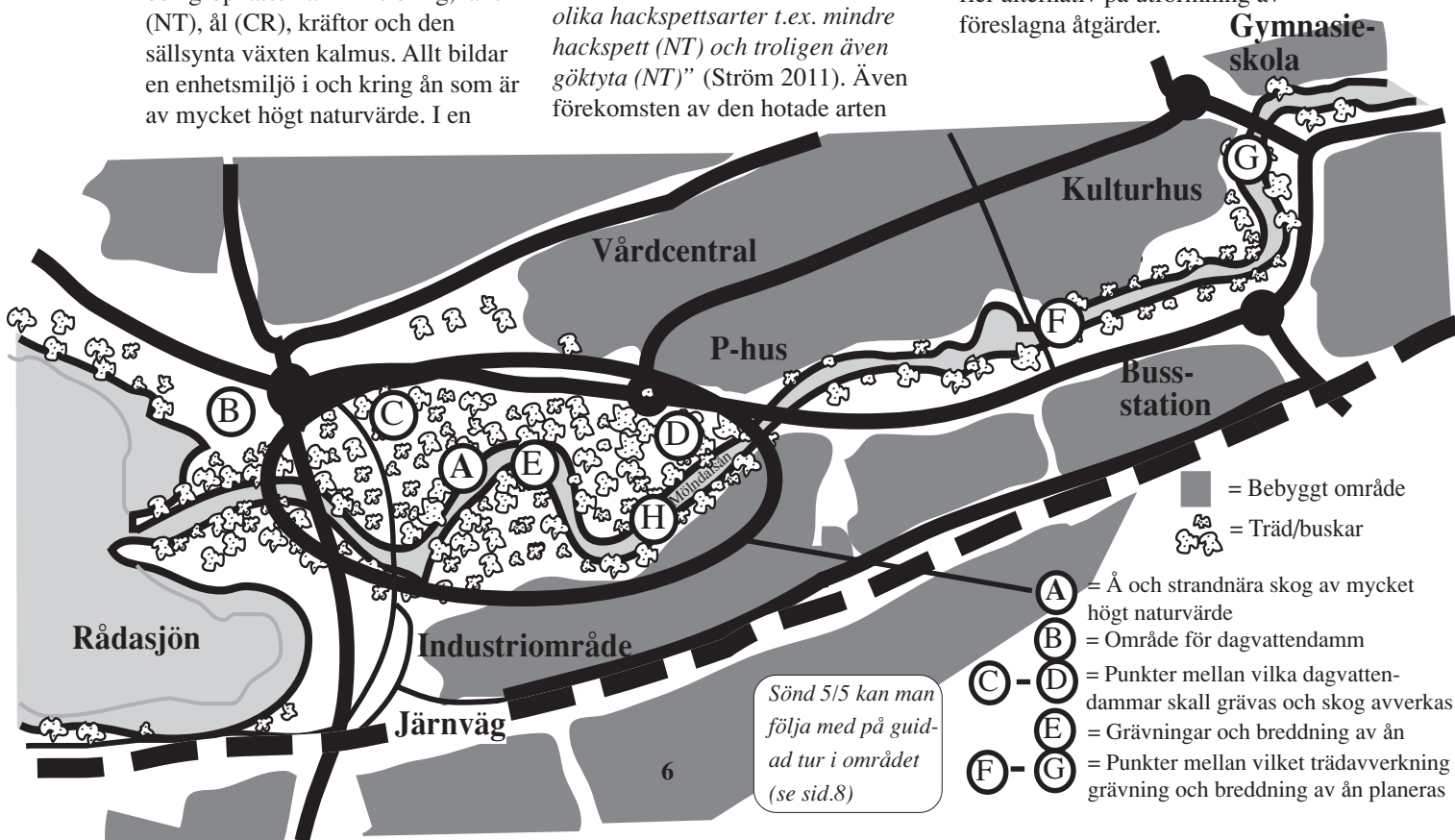
Mölndalsån vid Råda stock (E).

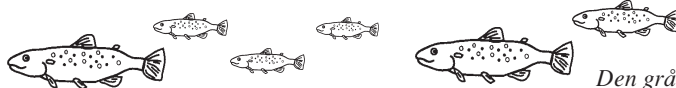
Myllrande mångfald mitt i Mölnlycke

smal dammsnäcka (NT) kan slås ut. Dessutom förstörs mycket värdefulla svämområden och våtmarker med alluvial lövskog (EU) vilket står i strid med EU:s vatten- och art- och habitatdirektiv. Park- och åmiljön vid kulturhuset drabbas även hårt.

Länsstyrelsen ställer krav

Länsstyrelsen har yttrat sig inför kommunens ansökan till mark- och miljödomstolen och ställer krav på att bl a påverkan på häckande fåglar, bred paljettdykare och åkergröda måste beskrivas bättre och att artskyddsförordningen skall beaktas. Man vill även ha en redovisning av fler alternativ på utformning av föreslagna åtgärder.

Öring upptäcktes vid vattenbrist

Bäcköring upptäcktes i samband med avstängning av vattenflödet i Mölndalsån. Det var i ån uppströms Mölnlycke fabriker som öringar hittades liggande kippande i de små vattensamlingarna som fanns kvar efter att vattnet stängts av vid reglering. Tidigare har man trott att öringen inte fanns kvar i ån här. Vid miljöförhandlingar nyligen angående dämnet så gjordes inga undersökningar av fisk. Upptäckten är glädjande för öringförekomsten i Mölndalsån vid Mölnlycke. Nya grävningar och avverkningar hotar dock i ån (se s.6).

Glömde bort att samråda kring elljusspår

Härryda kommun glömde bort att samråda och informera när man byggde ett elljusspår vid Finnsjön. Naturskyddsföreningen begärde att få information i november 2011 vilket kommunen då lovade skulle ske. Inget samråd skedde dock och när avverkningar och grävningar startade i maj 2012 blev föreningen lika överraskad som alla andra. Naturskyddsföreningen har framfört kritik mot brister i samrådet, skador på naturvärden, fornlämningar, tidpunkt för arbetena, risk för förorening av vattentäkten och dålig säkerhet för allmänheten.

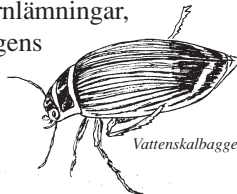

Skaftslamkrypa

Länsstyrelsen har inventerat den starkt hotade vattenväxten skaftslamkrypa (EN). Totalt besöktes 24 kända lokaler i länet varav återfynd gjordes på tio lokaler. Tre av dessa fynd gjordes i Härryda kommun (V. Nedsjön (2) och Landvettersjön). Detta innebär att hela 30% av skaftslamkrypans kända förekomst i länet nu finns inom Härryda kommun. Arten är därför en särskild nationell ansvarsart för kommunen.

Nej till samråd vid Härskogsavverkning

Naturskyddsföreningen har i samband med en kommunal avverkning i Härskogens friluftsområde (mellan Hornasjön & Sandsjön) begärt ett samråd med kommunen. Kommunen säger dock nej till att samråda och tänker hugga skogen i mars månad. Naturskyddsföreningen vill diskutera hänsyn till friluftsliv/naturvärden, överhållning av skog/hyggesfritt skogsbruk, fornlämningar, FSC-märkningens krav och artskyddsförordningen.

Bred paljettdykare (EU)

Den enligt EU:s art- och habitatdirektiv strikt skyddade vattenskalbaggen bred paljettdykare har hittats i Rådasjön. Detta i samband med Naturskyddsföreningens undersökningar inför kommunens planerade grävningar och avverkningar vid Råda stock (se s.6)

Biotopkartering

Mölndalsåns vattenråd har nu även gjort en biotopkartering av Mölndalsån och flera av sjöarna. Resultatet visar på delvis riktigt fina partier med mycket värdefulla vattenmiljöer. Samtidigt finns många partier som skadats genom grävningar, rättningar, skogsavverkningar och övriga exploateringar. Resultatet skall ligga till grund för åtgärder som gör att miljön kan skyddas och vattnet nå en god ekologisk status. Rapporten finns att hämta på vattenrådets hemsida.

Hotande detaljplaner överklagade

Naturskyddsföreningen har överklagat två kommunala detaljplaner (Kobackavägen vid Rambo mosse och Grönsångarvägen vid Högarasmossen). Orsaken är att föreningen anser att planerna hotar värdefulla natur- och fågelmiljöer och strider mot artskyddsförordningen.

Den gråvingade källbäcksländan är mycket ovanlig i Sverige och bedöms som en hotad art

• = fynd av bäcksländan i Sverige

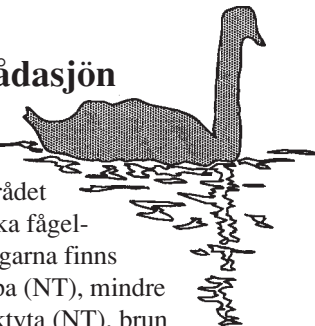

Sällsynt slända hittades vid Vällsjön

Ett nytt fynd av den mycket sällsynta gråvingade källbäcksländan (VU), *Nemoura dubitans*, har gjorts i kommunen. Fyndet gjordes i samband med Naturskyddsföreningens undersökningar av Vällsjöområdet i Mölnlycke. Tidigare finns endast nio fynd i hela landet varav två i Härryda. Arten är en nationell ansvarsart för kommunen.

Fåglar vid Rådasjön

Under 2012 har en fågelinventering gjorts i Rådasjöområdet som visar på 95 olika fågelarter. Bland noteringarna finns arter som drillsnäppa (NT), mindre hackspett (NT), göktyta (NT), brun kärnhök, gråsparv, bivräk (VU) och sångsvan. Inventeringen har gjorts av Kåre Ström på uppdrag av Härryda kommun och projektet "Rådasjön runt".

Fynd av hotad skinn vid Yxsjön

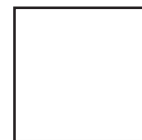
I Yxsjöområdet har ett fynd gjorts av ännu en hotad art. Det är skinnsvampen gaffelskinn (VU) som växer på murkna fallna stammar av gran. Totalt finns endast 15 fynd i hela landet och enligt ArtDatabanken är det en art som förekommer i äldre naturskogsartad skog. Gaffelskinnet hittades i samband med Naturskyddsföreningens inventeringar och dokumentation av området.

B -FÖRENINGSBREV

Avs.
NATURSKYDDSFÖRENINGEN
I HÄRRYDA
c/o Mats Sandberg
Banvägen 62
435 43 Mölnlycke

Vårprogram 2013

Årsmöte

Måndag 25 mars Kl. 19.00 Mölnlycke kulturhus (se mer på sid. 5)

”Framtidens skogsbruk”

Måndag 25 mars Kl. 20.00 Mölnlycke kulturhus

Carl-Gustaf Lundgren från Jordens vänner berättar om hyggesfritt skogsbruk. Är det en möjlighet för det framtida skogsbruket? Föredraget hålls i samband med Naturskyddsföreningens årsmöte. *Samarr. med Studieförbundet*

Naturens dag vid Hårssjön

Söndag 7 april Kl. 10.00-14.00

Natur- och familjedag vid Hårssjön. Tipspromenad, naturstationer, fågelskådning och guidad vandring. Välkomna! Se mer på sidan 5.

Samarrangemang mellan Naturskyddsföreningarna i Härryda och Mölndal, Västsvenska Entomologklubben och Studieförbundet

Klädbyttardag

Lördag 20 april Mer info se vår hemsida www.naturskyddsforeningen.se/harryda

Naturvänliga veckan

Lördag 4 maj - Sönd 12 maj Mer info se Naturskyddsföreningens hemsida..

Guidning vid Mölndalsån och Rådasjön

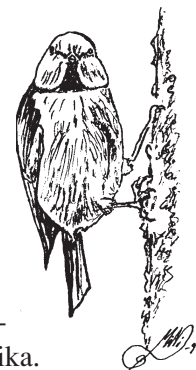
Söndag 5 maj Kl. 08.30

Samling: P-platsen utanför Mölnlycke bibliotek

Välkommen till en guidad vandring vid Mölndalsån och Rådasjön i Mölnlycke. Ett tätorsnära naturområde som rymmer en för många okänd och myllrande mångfald. Ta på oömma skor och ta med fika.

Anmälan senast lördag 4/5 till Michael Nilsson michael.nilsson@naturskyddsforeningen.se

tel: 031/ 98 93 63 *Samarr. med Studieförbundet*

Studie
förbundet

www.naturskyddsforeningen.se/harryda